Oikeusministeriö NEUVOSTORAPORTTI OM2019-00304

ESI Arenmaa Katja 22.07.2019

Asia
EU; OSA; epävirallinen oikeus- ja sisäasioiden ministerikokous 18.-19.7.2019

Kokous
18.07.2019 - 19.07.2019

Epävirallisen OSA-ministerikokouksen oikeusasioiden päivänä käytiin vilkas keskustelu oikeusministerien roolista oikeusalan oikeusvaltioperiaateaiheiden käsittelyssä. Puheenvuoroissa suhtauduttiin lähtökohtaisesti hyvin myönteisesti ehdotukseen siitä, että oikeusalan oikeusvaltioliitännäisiä kysymyksiä käsiteltäisiin OSA-neuvostossa. Oikeusministerien käymän keskustelun ei tulisi olla päällekkäistä muissa neuvostokokoonpanoissa tehtävälle työlle, vaan täydentäisi sitä ja tukisi yhteistä tavoitetta vahvistaa ja edistää yhteisiä arvoja.

Oikeusministerit keskustelivat myös rikosoikeudellisesta yhteistyöstä, erityisesti vankeuteen ja sen vaihtoehtoihin keskittyvistä kysymyksistä. Aiheesta käytiin rakentava ajatustenvaihto, jossa Suomen PJ:nä esittämille ajatuksille saatiin tukea. Keskustelu nähtiin hyödylliseksi, sillä vaikka jäsenvaltioilla on erilaisia järjestelmiä, voivat ne oppia toistensa kokemuksista.

Lounaalla ministerit keskustelivat EU:n siviilioikeuden asemasta ja roolista kansainvälisessä oikeusyhteistyössä

Keskustelukohta 1*: *Future of Justice: Strengthening the Rule of Law; Independence, quality and efficiency of national justice systems and the importance of a fair trial

Epävirallisen OSA-ministerikokouksen oikeusasioiden päivänä käytiin vilkas keskustelu **oikeusministerien roolista oikeusalan oikeusvaltioperiaateaiheiden käsittelyssä**. Puheenvuoroissa suhtauduttiin lähtökohtaisesti hyvin myönteisesti ehdotukseen siitä, että oikeusalan oikeusvaltioliitännäisiä kysymyksiä käsiteltäisiin OSA-neuvostossa.

Useissa puheenvuoroissa korostettiin kuitenkin **tarvetta jatkaa myös yleisempää, poliittista keskustelua yleisten asioiden neuvostossa**, jota pidettiin joko ensisijaisena keskustelufoorumina tai jonka kanssa ei ainakaan tulisi luoda päällekkäisyyttä. Kaksi jäsenvaltiota katsoi, että keskustelua tulisi käydä nimenomaan OSA-neuvostossa, koska tällöin voitaisiin keskittyä oikeudellisiin argumentteihin poliittisen keskustelun sijaan.

Yksityiskohtaisemmat näkemykset oikeusministereiden oikeusvaltiokeskustelun modaliteeteista vaihtelivat. **Keskustelun ajoituksen** suhteen osa valtuuskunnista tuki säännöllistä, vähintään kerran

vuodessa tapahtuvaa keskustelua. Toisten mukaan keskustelua tulisi käydä pikemminkin ad hoc -pohjalta, tarpeen mukaan, tai että sen tulisi olla epävirallisten ministerikokousten aiheena.

Useissa puheenvuoroissa peräänkuulutettiin keskustelun hyvää etukäteisvalmistelua teknisellä tasolla mm. oikeusministereille tuotavien **keskustelunaiheiden** valitsemiseksi. Laajaa aiheksi saivat unionin tuomioistuimen relevantti ratkaisukäytäntö, kansalliset hyvät käytänteet (esim. oikeuslaitoksen uudistaminen, digitalisaatio), sekä yleisesti keskinäiseen luottamukseen ja vastavuoroiseen tunnustamiseen liittyvät teemat. Yksityiskohtaisempina aiheina nostettiin esiin mm. korruptio, tuomioistuinten riippumattomuus, vankilaolot ja oikeusavun saatavuus. Oikeusvaltiotyötä yleisesti tukevina EU-tasoisina toimina nostettiin esiin mm. oikeudellisten verkostojen työ siviili- ja rikosoikeuden alalla, tuomareiden, syyttäjien ja muiden relevanttien viranomaisten koulutus, komission oikeusalan tulostaulun (*Justice Scoreboard*) kehittäminen sekä EU-rahoitus kansalliselle oikeusvaltiotyölle. Muutamissa puheenvuoroissa muistutettiin, että oikeusvaltiokeskustelussa tulisi ottaa huomioon erilaiset oikeudelliset perinteet, ja että muun muassa perustuslailliset kysymykset kuuluvat jäsenvaltioiden kompetenssiin.

FI PJ totesi, että oikeusvaltiotematiikka tulee olemaan esillä syksyn aikana eri yhteyksissä oikeusalan työssä.

<u>Keskustelukohta 2</u>:Future of Justice: Detention and its alternatives

Ministerit vaihtoivat näkemyksiä ja kokemuksia Suomen pj-maana valmistelemassa keskustelupaperissa esitettyjen kysymysten pohjalta, jotka liittyivät **vankeuden vaihtoehtoihin** sekä siihen, miten EU voisi niitä näissä kysymyksissä parhaiten tukea. Jäsenvaltioita pyydettiin erityisesti kertomaan omista parhaista käytänteistään ja ratkaisuistaan.

Asiasta käytiin laaja näkemystenvaihto, jossa jäsenvaltiot kertoivat runsaasti omia hyväksi koettuja ratkaisuitaan, jotka halusivat jakaa muiden jäsenvaltioiden tietoisuuteen. **Jäsenvaltioiden keskinäisen luottamuksen ja vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan yhteistyön tärkeyttä korostettiin laajasti**. Erityisesti tuotiin esille se, että oli tärkeää löytää yhteisiä ratkaisuja, ja että jäsenvaltioiden piti hyödyntää täysimääräisesti nykyistä lainsäädäntöä. Useissa puheenvuoroissa korostettiin koulutuksen tärkeyttä. Lukuisat jäsenvaltiot **tukivat keskustelupaperissa esitettyjä ajatuksia vaihtoehtoisten seuraamusten laajemman käytön tarkastelusta**. Tämä nähtiin tärkeäksi, jotta saadaan hyvä ymmärrys rikosoikeudesta ja parannetaan yhteistyötä ja keskinäistä luottamusta. Vankiloiden yliasutuksen todettiin oleva todellinen ongelma yhteistyön kannalta, joten ratkaisujen etsiminen siihen oli tervetullutta. Useat jäsenvaltiot toivat esille, että vaihtoehtoisten seuraamusten käyttö voi edistää rehabilitaatiota ja keskinäistä luottamusta, joskin niiden käyttö vaatii myös harkintaa eikä sovi kaikkiin tilanteisiin. Komissio toi myös esille EU:n rahoitusinstrumentteja, joista on mahdollista hakea tukea vankiloihin ja vankeudenhoitoon liittyvissä kysymyksissä (henkilökunnan koulutus, digitaalinen kehitys, vankien sosiaalinen integrointi).

FI PJ:n on tarkoitus jatkaa keskustelua työryhmätasolla ja päättää keskustelu joulukuun OSA-neuvostossa.

Lounaskeskustelu: EU Civil Justice and multilateral cooperation

Ministerien lounaskeskustelun aluksi kuultiin Haagin kv. yksityisoikeuden konferenssin pääsihteerin Christophe Bernasconin alustus Haagin konferenssista sekä **EU:n siviilioikeuden asemasta ja roolista kansainvälisessä oikeusyhteistyössä**. Haagin konferenssin ponnistelut kv. yksityisoikeuden alalla ja ajatus monenvälisyyden tukemisesta siviilioikeuden alalla sai tämän jälkeen käydyssä keskustelussa ministereiltä vahvan tuen. Tärkeänä pidettiin myös nk. capacity buildingia (esim. hyvien

käytäntöjen/kokemusten jakaminen) kolmansissa maissa, jotta varmistetaan yleissopimusten toimivuus maiden välillä. Tältä osin katsottiin, että EU ja sen jäsenvaltiot voisivat ottaa vahvemmankin roolin. Muutamat ministerit toivat kuitenkin esille, ettei EU:n tulisi ottaa roolia kysymyksissä, jotka eivät kuulu sen yksinomaiseen ulkoiseen toimivaltaan.

Suomen edustajat

Oikeusministeri Henriksson, valtiosihteeri Brännkärr ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Keskustelupaperit: *Future of Justice: Strengthening the Rule of Law - Independence, quality and efficiency of national justice systems and the importance of a fair trial; Future of Justice: Detention and its alternatives; EU Civil Justice and multilateralism*

Liitteet

Viite

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi
